

GENÇLERDE EKONOMİ OKURYAZARLIĞI VE BÜTÇELEME DAVRANIŞI ARASINDAKİ İLİŞKİYE YÖNELİK NİCEL BİR ARAŞTIRMA

Yusuf KADERLİ¹

Dilara ALTINKAN²

Özet

Ekonomi konusunda bilgi ve becerilerin geliştirilmesi, bireylerin kişisel refahları ve toplumsal refah bakımından büyük bir önem taşımaktadır. Bu husus özellikle gençlerin ekonomi ve finans konularında farkındalık sahibi olmaları ve bütçeleme ve temel yaşamsal gereklilikler gibi konularda rasyonel kararlar alabilmeleri bakımından önemli görülmektedir.

Bu araştırmada genç öğrencilerde ekonomi okuryazarlığı ve bütçeleme davranışının ortaya konulması ve bu iki değişken arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada ayrıca genç öğrencilerin demografik özelliklerle ve ekonomik-finansal alışkanlıklarının değişkenler bakımından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçlar doğrultusunda, bir nicel araştırma kapsamında bir devlet üniversitesinde öğrenim gören 392 lisans öğrencisinden anket yöntemine dayalı olarak veri elde edilmiş ve veriler SPSS 24 istatistik yazılımında analiz edilmiştir.

Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular, araştırmanın örneklemini oluşturan genç öğrencilerin orta düzeyde ekonomi okuryazarlığı ve bütçeleme davranışı bulunduğunu göstermiştir. Bulgulara göre ekonomi okuryazarlığı ve bütçeleme davranışı arasında doğrusal pozitif bir ilişki söz konusudur ve ekonomi okuryazarlığı bütçeleme davranışını yordamaktadır. Ayrıca öğrencilerin bazı demografik özellikleri ve ekonomik-finansal alışkanlıkları değişkenler bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar sergilemiştir.

Anahtar Kelimeler: Bütçeleme Davranışı, Gençler, Ekonomi Okuryazarlığı, Öğrenciler

JEL Kodları: G40, G51, G53, H39, J13

A QUANTITATIVE RESEARCH ON THE RELATIONSHIP BETWEEN ECONOMIC LITERACY AND BUDGET BEHAVIOUR IN YOUTH

Abstract

Developing knowledge and skills in economics is of great importance for personal and social welfare. This is important, especially for young people to have awareness of the economy and finance, and their ability to make rational decisions on issues such as budgeting and basic vital necessities.

In this study, it is aimed to reveal the economic literacy and budgeting behaviour of young students and determine the relationship between these two variables statistically. In the study, it is also aimed to determine whether the demographic characteristics and economic-financial habits of young students differ significantly in terms of variables. For these purposes, data were obtained from 392 undergraduate students studying at a state university within the scope of quantitative research based on the survey method, and the data were analyzed in SPSS 24 statistical software.

The findings obtained as a result of the analyses showed that the young students, who constitute the sample of the research, have a moderate level of economic literacy and budgeting behaviour. According to the findings, there is a linear positive relationship between economic literacy and budgeting behaviour, and economic literacy predicts budgeting behaviour. In addition, some demographic characteristics and economic-financial habits of the students showed statistically significant differences in terms of variables.

Keywords: Budgeting Behaviour, Young People, Economic Literacy, Students

JEL Codes: G40, G51, G53, H39, J13

¹ Prof. Dr., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın, Türkiye, ykaderli@adu.edu.tr, ORCID ID: orcid.org/0000-0001-6648-2602

² Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Öğrencisi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın, Türkiye, dilara.altinkan@koclukmerkezi.com, ORCID ID: orcid.org/0000-0003-4149-6682

GİRİŞ

Ekonomi, yaşam içerisindeki rolü ne olursa olsun herkesi bir biçimde etkileyen bir olgudur. Ekonomisiz bir toplumu ya da tam tersini hayal etmek zordur, bu nedenle ekonominin insanlıkla başladığı ve devam ettiğini söylemek mümkündür. Hiç şüphe yok ki insanoğlu, var olduğu zamandan bu yana çeşitli ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla mallar üretmek, ticaretini yapmak ve korumak gibi karakteristik olarak “ekonomik” olan çeşitli faaliyetler gerçekleştirmiştir. Bu nedenle insanlar, sosyal olarak yaşamaya başladıkları andan itibaren sürekli olarak kıt kaynaklar ile sınırsız ihtiyaçların arasında bir denge sağlamak durumunda kalmıştır. Bu nedenle kökenini bu dengeden alan ekonomi, en ilkel toplumlardan en modern toplumlara kadar her zaman ilgi odağı olmuştur (Savaş, 1998: 17; Altınok, 2000: 3; Akhan, 2015: 25).

Her birey, satın alma kararlarında, tüketimlerinde, tasarrufları veya yatırımlarında ekonomik bir unsur olarak hareket etmektedir. Çünkü ekonomi, hayatın her alanında. Bir iş bulmak, bir ekonomik durgunlukta kararlar almak, enflasyonla mücadele etmek, ev veya araba satın almak, kredi çekmek, tatil planlamak, emeklilik için birikim yapmak ya da bir yatırım fonuna veya borsaya yatırım yapmak gibi kararların ve davranışların tümü ekonomiye dayalıdır. Ayrıca ekonomi, bizi işçiler, tüketiciler, tasarruf sahipleri, yatırımcılar ve seçmenler olarak etkileyen konulara ilişkin içgörüler sunmaktadır. Örneğin, enflasyon ve durgunlukların ya da ekonominin büyümenin arkasındaki faktörler, faiz oranlarının ve hisse senedi fiyatlarının yönü, uluslararası ticaretin faydaları ve maliyetleri gibi ekonomik faktörler, aktörler ve kararlar bireyleri doğrudan ya da dolaylı yoldan etkileyecektir (Koshal vd., 2008: 43). En önemlisi, her birey bir şekilde tüketicidir ve bu nedenle bireysel ve toplumsal sınırlı kaynakları korumak ve etkin kullanmak için ekonomi hakkında bilgi sahibi olması, daha doğru bir ifade ile ekonomi okuryazarlığına sahip olması gerekmektedir. En temel anlamıyla temel ekonomik kavramların ve bunların uygulanmasının anlaşılmasını içeren ekonomi okuryazarlığı, günümüzün teknolojik, küresel ve piyasa temelli ekonomisinde bir birey gelir sahibi, seçmen veya tüketici olarak seçimler yaptığında hayati önem taşımaktadır (Yasmin, 2014: 914-915).

Hızla değişen ekonomik koşullar, bireyler için doğru ve uygun kararlar vermenin önemini artırmaktadır. Dolayısıyla bireylerin ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için içinde yaşadıkları ekonomik çevre ve bu çevrede meydana gelen ekonomik gelişmeler hakkında bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Diğer bir deyişle, doğru ve rasyonel kararlar alabilmeleri için ekonomi okuryazarlığına sahip olmaları gerekmektedir (Yayar ve Karaca, 2017: 50). Ekonomi okuryazarlığının olmaması ise olumsuz sonuçlar ile ilişkilendirilmektedir. Bu konuda yapılan araştırmalar, ekonomi okuryazarlığının yeterli olmamasının olumsuz finansal çıktılarla sonuçlandığını ortaya koymuştur (Lusardi & Mitchell 2007; Xu & Zia, 2012: 3). Ekonomi okuryazarlığının olmaması veya düşük düzeyde olması, kişilerin tasarruflar, harcamalar veya yatırımlar noktasında hatalı kararlar vermesine neden olabilmekte, ekonomik refahı önünde engel teşkil edebilmekte ve özellikle ileriki yaşlara gelindiğinde ekonomi bakımından çeşitli zorluklarla karşı karşıya kalmalarına sebebiyet verebilmektedir (Lusardi & Mitchell, 2006: 14; Şantaş & Demirgil, 2015: 49).

Bireyleri finansal konularda rasyonel karar almadan uzak kılan kayıptan kaçınma eğilimi, belirsizlikten kaçınma eğilimi, pişmanlıktan kaçınma eğilimi gibi çeşitli önyargılar, yanlışlıklar ortaya çıkabilmekte ve bunlar bireylerin yanlış kararlar almasını veya karar almaktan kaçınmasını beraberinde getirebilmektedir (Köroğlu vd., 2022: 3-4). Bu nedenle ekonomi okuryazarlığı, üzerinde önemle durulması gereken bir konuyu oluşturmaktadır. Bununla beraber, ekonomi okuryazarlığının pek çok finansal alana etki ettiği gibi, bireylerin bireysel finans yönetimlerinde bütçeleme davranışları üzerinde de etkili olabileceği düşünülmektedir. Bireysel finans yönetimi bakımından en önemli unsurlardan birini oluşturan bütçelerin oluşturulması ve yönetilmesi, refahı etkileyen önemli bir faktör olabilmektedir. Çünkü doğru yapılmayan ve doğru yönetilmeyen bütçe, gelir ile gider arasındaki dengenin sağlanamaması halinde aşırı borçlanma, bilinçsiz kredi kullanımı, düşük düzeyde tasarruf, yanlış yatırımlar gibi istenmeyen ve refahı olumsuz etkileyebilecek olan durumları tetikleyebilecektir. Bu durum, özellikle genç yaşlarda bu tür alışkanlıkların edinildiği düşünüldüğünde, gençlerde oldukça önemlidir.

Bireylerde belli dönemlerde edinilen eğilimlerin, gelecek dönemlerde kalıcı tutumlar ve davranışlar geliştirmek hususunda büyük bir önem taşıdığı kabul edilmektedir (Melendez vd., 2000; Yıldırım &

Öztürk, 2017: 9). Bu açıdan bütçeleme de özellikle kaynakların sınırlı olduğu öğrencilik dönemlerinde önemli olduğu açıktır.

Bütçeleme, temel olarak belirli bir amaç için zaman içinde belirli bir miktarı kullanmak amacıyla para gibi bir kaynağın kullanımının planlanmasını, izlenmesini ve düzenlenmesini içermektedir. Kaynaklar sınırlı olduğunda, bütçeleme davranışı, bu kaynakların optimal kullanımını kolaylaştırabilmektedir. Bütçeleme genellikle tüketici harcamalarının önemli bir belirleyicisi olduğu varsayılmaktadır (Zhang vd., 2020: 925).

Bütçeleme davranışı, gelecek dönemlerde finansal davranışlar için belirli kalıpların olduğu gençlik dönemlerinde özellikle önem arz etmektedir. Çünkü gençler çoğunlukla düşük tasarruf, düzensiz gelir, az gelişmiş ekonomi okuryazarlığı, finansal okuryazarlık becerileri gibi ekonomik faktörler nedeniyle genellikle paralarının kontrolünü elinde tutmakta zorlanmaktadır (ANZ, 2008). Sonuç olarak, yaşam tarzlarını nasıl sürdürdüklerini etkileyen fon sıkıntısıyla karşı karşıya kalabilmektedir. Etkin bütçeleme çerçevesinde para yönetimi becerilerinin olması ise daha güvenli ve sorumlu finansal davranış sergilemeyi ve dikkatli finansal karar almayı sağlamakta; farkındalıklarını arttırarak finansal doyuma ve finansal refaha katkıda bulunmaktadır (Xiao vd., 2008; Serido vd., 2013; Xiao vd., 2014; Bamforth vd., 2018: 3). Ancak konunun taşıdığı bu öneme rağmen bireylerin, özellikle gençlerin zaman içinde bütçelerini nasıl belirlediklerini ve yönettiklerini doğrudan araştıran ve bunu ekonomi okuryazarlığı ile ilişkilendiren çalışmaların sınırlılığı dikkat çekicidir (Zhang vd., 2020: 925).

Ekonomi okuryazarlığının ve para yönetiminin önemi mevcut literatürde belgelenmiştir, ancak bu iki değişken arasındaki ilişkiye yetersiz ilgi gösterilmiştir. Bireyin paraya karşı tutumu, bütçeleme davranışı, mali durumlarını yönetme biçimini şekillendirmede önemli bir faktördür (Sundarasan & Rahman, 2017: 80) ve ekonomi okuryazarlığı düzeyinden etkilenebilecektir. Bu bağlamda, bu çalışma, bu önemli konuyu söz konusu perspektiften araştırmak için literatürde yer alan bu boşluğa dikkat çekerek, merkezi odak noktası olarak ekonomi okuryazarlığını ele almakta ve bütçeleme davranışı ile ilişkisini incelemiştir. Bu kapsamda 373 lisans öğrencisinden toplanan veriler ışığında istatistiksel analizler gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin ekonomi okuryazarlığı ve bütçeleme davranışı düzeyleri belirlenmiş, bunlar arasındaki istatistiksel ilişkiler test edilmiş, her iki değişken bakımından öğrencilerin demografik özelliklerinin anlamlı farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Ekonomi Okuryazarlığı

Bir bireyin yaşamın diğer alanlarında olduğu gibi ekonomi ve finans alanında verdiği kararlarda da tamamen rasyonel olmadığını ve hatalı kararlar verebileceğini kabul etmek gerçekçi bir yaklaşımdır. Bu noktada temel amaç, hatalı kararların minimize edilmesi olmalıdır. Bu noktada ise bireyin en azından temel seviyede ekonomi bilgisinin bulunması, kendisi, ailesi ve içerisinde yer aldığı toplumun refahı bakımından önem arz etmektedir (Barış & Şeker, 2017: 80).

Bireylerin aldığı ekonomik kararlarda doğruluk payının artması, ekonomik hedeflere erişilebilmesi, ekonomik koşullarda meydana gelen gelişmelerin anlaşılması tesadüfi değildir; büyük oranda ekonomi ve finans alanında belirli bir bilgi ve deneyim birikimine dayalıdır (Durmuş & Yardımcıoğlu, 2018: 169). İşte “ekonomi okuryazarlığı” olgusu tam olarak bu noktada devreye girmektedir (Dilek vd., 2019: 91).

Ekonomi okuryazarlığı, bir vatandaş olarak ve giderek birbirine bağımlı hale gelen dünya ekonomilerinin katılımcıları olarak bireylerin öğrenmesi ve bilmesi gereken önemli bir alandan birini oluşturmaktadır (Darvin, 2006: 7). En temel anlamıyla ekonomi okuryazarlığı, maddi refahı etkileyen ekonomik koşullar hakkında yazma ve okuma, ekonomik çevreyi şekillendiren olayları anlama, tartışma ve bunlara yanıt verme yeteneğidir. Ekonomi okuryazarlığı, yalnızca ekonomistler veya ekonomi alanında faaliyet gösteren bireyler için değil, çocuklardan yetişkinlere kadar toplumun tüm kesimi için gereklidir (Jacob, 1995: 11-12; Akhan, 2015: 26).

Ekonomi okuryazarlığı, ekonomik yaşamda vuku bulan işsizlik, faiz, döviz kuru, enflasyon gibi problemleri belirleme, yorumlama, çözüm üretmek noktasındaki farklı seçenekleri tespit etme ve değerlendirme, maliyetleri ve karı tanıma, ekonomik şartlardaki ve kamu politikalarındaki değişmelerin

neticelerini değerlendirme, ekonomik verileri okuma ve değerlendirme, maliyet ile faydayı, karlılığı, getiriyi tartma gibi yeteneklerin bir bileşimidir. Ekonomi okuryazarlığına sahip olan bir birey, kar ve maliyet çerçevesinde kaynakların sınırlılığını değerlendirmek suretiyle daha bilinçli kararlar alabilmekte, bireysel davranışlarda etkili olan ekonomik motivasyonları tanımlayabilmekte, rekabet, ticari engeller, işletme-tüketici, arz-talep, kıtlık ve aşırılık, üretici-tüketici arasındaki etkileşimlerin fiyatlara ne şekilde yansıdığını anlayabilmekte, kamu ve özel ekonomik aktörlerin rollerini tanımlayabilmekte, gelir, tasarruf, birikim, risk, yatırım, işsizlik, enflasyon, faiz oranı gibi ekonomik olguları anlayabilmektedir (North Central Regional Educational Laboratory, 2003; Gerek & Kurt, 2008: Gerek & Kurt, 2011: 60-61).

Ekonomi okuryazarlığı, hane halklarının gelirlerini nasıl yönetecekleri, tasarrufları ile nasıl yatırım yapacakları ve finansal piyasalarda nasıl doğru adımları atacakları konusundaki kararları noktasında giderek daha önemli hale gelmektedir. Bireyler özellikle son yıllarda geçmişe kıyasla çok daha fazla finansal piyasalarla etkileşime girmek durumundadır ve ayrıca finansal piyasaların serbestleştirilmesi ve çeşitlenin bir sonucu olarak artan finansal risklere maruz kalmıştır. Özellikle yaşanan son ekonomik krizler, insanların finansal şokları atlatabilmek için gereken finansal bilgi birikiminden yoksun olduklarında karşı karşıya kaldıkları risklerin daha fazla arttığını ve riskleri yönetebilen ve çeşitlendirebilen yatırımcılara göre finansal piyasa dalgalanmalarına daha fazla maruz kaldıklarını göstermiştir (Japelli, 2010: 429). Böyle bir ortamda ekonomi okuryazarlığı, insanların üretici, tüketici, tasarruf sahibi, yatırımcı ve bilinçli bir vatandaş olarak hareket etme yeteneklerini geliştirmektedir. Bireylere ekonomik hususlarda doğru karar verme, ekonomik akıl yürütme, gerçek hayatta problem çözme, vaka analizi ve temel ekonomik kavram ve ilkeleri anlama ve yorumlama becerileri gibi ekonomik bilgi ve becerileri kazandırmaktadır (Winick vd., 2006; Staubs, 2007; Akhan, 2013; Yayar & Karaca, 2017: 50).

Ekonomi okuryazarlığı, kişisel mali kaynakları yönetme yeteneğinden daha fazlasını ifade eden bir kavramdır. Yalnızca parayla ve paranın yönetimi ile ilgili değil, aynı zamanda kaynaklar ve varlıklarla ilgili kararlarla da ilgilidir. Ekonomik koşulları, fırsat ve tehditleri göz önünde bulundurarak en uygun finansal kuruluşların en uygun ürünleri hakkında bilinçli kararlar verebilme veya belirli bir finansal işlemde kayba veya zarara uğramadan daha iyi bir finansal anlaşma için pazarlık yapabilme gibi özellikleri içermektedir. Ekonomi okuryazarlığının özü, ekonomik karar vermede, bütçeleme ve kar, zarar, faiz, sermaye büyümesi, kıtlık, arz ve talep etkileşimi gibi temel ekonomik terim ve kavramları anlama gibi konularda bilgilenmeyi kapsamaktadır. Dolayısıyla ekonomi okuryazarlığı, “para bilgisi” kavramından çok daha geniş bir yapı olarak tüketici okuryazarlığı ve finansal okuryazarlık gibi çeşitli diğer kavramlarla örtüşen, bunları da içerisinde kapsayan çok boyutlu bir kavramdır (Piprek vd., 2004; Engelbrecht, 2008: 168).

Ekonomi okuryazarlığının günlük yaşam içerisinde en fazla kullanıldığı alanlar tasarruflar ve birikimler, tasarrufların yatırıma dönüştürülmesi, tüketim harcamaları, gelir ve gider hesapları gibi temel alanlardır. Ancak, bir kişinin ekonomi okuryazarlığına sahip olmasında genel para bilgisi, idaresi, gelir ve gider takibi, tasarruf yapma bilgisi, bütçeleme, riskler, getiriler, krediler, harcamalar, borçlanmalar gibi temel bileşenlerin önemli bir bölümü hakkında bilgi sahibi olması ve bu bilgiyi kullanması gereklidir (Tomášková vd., 2011: 365-366). Böylece okuryazarlık seviyesi yüksek olan bir birey, bütçe planlaması, ihtiyaç ve harcama planlaması, tasarruf yapma ve yaptığı tasarrufları doğru yatırım kanallarında ve araçlarında değerlendirme, ödemeleri dengeleme gibi konularda daha başarılı olabilmektedir. Bireyin daha bilinçli ve rasyonel kararlar almasıyla birlikte finansal kaygısı da azalacaktır. Böylece kişisel faydalar sağladığı gibi topluma ve ulusal ekonomiye de olumlu katkı sağlayacaktır (Navickas vd., 2014: 35; Berber ve Nakiboğlu, 2021: 1518-1520). Çünkü paranın dilini anlamak hem bireysel olarak hem de makro açıdan refahın ve ekonominin sürdürülebilir kalkınmasının ayrılmaz bir parçasıdır (Acharya, 2015: 43).

1.2. Bütçeleme Davranışı

Tüm sosyal bilimlerin kabul ettiği üzere, literatürde yer alan en temel görüşlerinden biri insan ihtiyaçlarının sınırsız olduğu, ancak bunları karşılayacak olan kaynakların sınırlı olduğudur. Tüketiciler günlük yaşamda genellikle sınırlı kaynakların yönetilmesini gerektiren hedefler belirlemektedir. Bir bireyin daha fazla para biriktirme, ailesiyle daha fazla zaman geçirme, bir ev satın alma veya yatırım

yaparak tasarrufları değerlendirme gibi hedefleri olabilmektedir. Bir kişinin kaynak kullanımını, yani parayı nasıl kullanacağını doğru bir şekilde izlemesi, bu hedeflere ulaşmasına yardımcı olabilecektir (Koo & Fishbach 2012; Zhang vd., 2020: 926).

Bütçe, gelecek dönem veya dönemler için ihtiyaç, amaç, hedef veya politikalara bağlı olarak hazırlanan, parasal olarak ifade edilebilen plandır (Parlakkaya, 2004: 230). Finansal ve işlevsel hedeflere erişilmesi noktasında öngörülmüş olan belirli bir finansal planı içermektedir (Gençtürk & Bağcı, 2012: 50). Bir bütçedeki temel amaç, gelir ve giderler arasında dengeyi ve böylece bu amaçların ve hedeflerin etkin bir şekilde elde edilebilmesini sağlamaktır (Akdoğan, 2009: 645). Etkin bir finansal planlamanın ilk ve en önemli adımı ise “bütçe” oluşturmak ve bunu uygulayabilmek, oluşturulan bütçeye göre hareket edebilmektir (Karyağdı, 2018: 125).

Bütçeleme, etkin bir finansal planlamanın en önemli adımlarından birisidir. Bir bireyin bireysel finansal yönetimini başarılı bir biçimde yapıp yapamadığı, belirlemiş olduğu hedefler doğrultusunda hazırladığı bütçeden anlaşılabilir. Doğru bir bütçeleme, doğru bir finansal planlama ve yönetimin önemli göstergesidir. Çünkü bütçe belli bir plan doğrultusunda yapılan, titiz bir şekilde uygulanan, harcamaların kaydedildiği, sonuçların amaca uygunluğunun değerlendirildiği sistematik bir süreçtir. Böylece eldeki gelirin düzeyi hakkında bir bilinç sahibi olunması ve buna göre harcamaların belirli bir düzen içerisinde gerçekleştirilmesi mümkün olmaktadır. Böylece bireysel finansın yönetimi belirli bir düzen arz etmektedir (Gönen, 2001: 34; Hayta, 2011: 64; Öztürk, 2014: 38; Aydoğan, 2020: 76). Bütçeleme yaşamın her döneminde bireylere gerekli olan bir eylemdir. Gelir ve giderlerinin kontrolünü sağlayamayan bir bireyin finansal kontrolü ve özerkliği elde etmesi zor olacaktır. Bu durum bilhassa genç yaşta öğrenciler için geçerlidir.

Çocukluk ile yetişkinlik dönemleri arasında bulunan gençlik, gelişim, psikolojik olgunlaşma ve yaşama hazırlık dönemidir. Genç bireylerin toplum içerisinde yer alabilmesi, topluma fayda sağlayabilmesi bu dönemde elde ettiği bilgiler, beceriler, yetenekler ve deneyimlerin kazanımına bağlı bulunmaktadır (Gönen vd., 2001: 140). Ekonomik ve finansal bağlamdaki bilgi ve beceriler için de bu durum geçerlidir ve gençlerin özellikle öğrencilik dönemlerindeki alışkanlıkları, gelecekteki yaşamına sirayet edebilecektir.

Öğrenci bütçelemesi, öncelikle mali giderlerin kendilerine tahsis edilen bütçe dahilinde yönetilmesini ifade etmektedir. Öğrencilerin tasarruf ve harcama gibi davranışlarını dinamik ve birbirinden farklı kılan birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörler teknik olabileceği gibi psikolojik ve kontrol edilebilir veya kontrol edilemez olabilmektedir. Ancak öğrencilerin karşılaştığı en büyük zorluk, harcamalarını bütçeleme ve olası olaylar için her ay orantılı bir miktar tasarruf etme zorluğudur. Çünkü öğrencilerin çoğu aylık harçlıklarını ailelerinden almaktadır ve harcamalarından onlara karşı sorumludur (Singh vd., 2020: 2426). Ailenin sağladığı finansal desteğin yanı sıra, yarı zamanlı çalışmadan elde edilen kazançlar ve aile dışı kaynaklardan sağlanan öğrenim kredisi, burs gibi diğer fonlar da gelir kaynağı olabilmektedir (Alhabeeb, 1996: 124). Ancak bunların ortak özelliği, tümünün kısıtlı olmasıdır. Bu durum da gençleri az kaynakla bütçelerini dengelemeye zorlamaktadır.

Bütçelemenin ne şekilde yapılacağını genç yaşlar içerisinde kavranması, bireylerin yaşamlarının devamında kolaylıklar sağlamaktadır. Bireylerin ilk defa parayla tanıştıkları ve paranın yönetimini gerçekleştirmek durumunda kaldıkları dönemlerde ekonomi ile ilgili bilgilerinin ve belirli tutumlarının bulunması, alacakları rasyonel kararlar ve sergileyecekleri olumlu davranışlar bakımından önemli olacaktır; gelecek dönemlerde bu olumlu yönlerin kalıcı olmasının temeli atılmış olacaktır (Kutlu, 2019: 34). Gençlerin tasarruf alışkanlıklarını geliştirmek, gençleri mali açıdan sürdürülebilir bir şekilde yaşamaya teşvik etmek için etkili bir araç olabilecektir. Gençlerin mali sorumlulukları ve durumları hakkında ne kadar fazla bilgiye sahip olurlarsa, borç içinde olma ihtimalleri o kadar azalacaktır (Singh vd., 2020: 2426).

2. MATERYAL VE YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın temel amacı, Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri bağlamında ekonomi okuryazarlığı ve bütçeleme davranışı düzeylerinin belirlenmesi ve bu

iki değişken arasındaki ilişkilerin istatistiksel olarak analiz edilmesidir. Araştırmada bir alt amaç olarak öğrencilerin demografik özelliklerinin bu iki değişken bakımından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin test edilmesi hedeflenmiştir. Bu amaçlar çerçevesinde yapılan nicel araştırmada elde edilen bulgular ile literatüre katkı sağlamak araştırmamızın esasını oluşturmuştur.

Genç öğrenciler, sınırlı kaynaklarla ihtiyaçlar arasındaki dengeyi sağlamaya çalışan grupların başında gelmektedir. Elbette öğrenciler, henüz istihdam piyasasına girmemiş, yaşamın temel zorlukları ve sorumlulukları ile karşılaşmamış olsalar da sınırlı bir gelir ile daha geniş bir gider arasında dengeyi sağlamaya yönelik ekonomik kararlar vermek durumundadır.

Bireylerin, yaşam döngülerinin hemen her aşamasında çok önemli zorluklarla ve karmaşık finansal kararlarla karşı karşıya kaldığı çok açıktır. Özellikle erken gençlik döneminde kaynaklar daha kısıtlı, ancak harcamalar daha çeşitli olabilmektedir. Diğer yandan, özellikle gençlerin gösterişli bir yaşam tarzının cazibesine kapıldığı bu hızlı küresel dijital ekonomi çağında, bireylerin para yönetimi yaklaşımları finansal özgürlüğü elde etmek için kritik bir öneme sahiptir (Sundarasan & Rahman, 2017: 80).

Günümüzün genç öğrencileri, ileriki dönemlerde yetişkin olduğunda yaşamları üzerinde etkili olabilecek kararlar verirken çok daha karmaşık ekonomik hususlarla karşı karşıya kalacaklardır. Ekonomi okuryazarlığı konusunda başarılı olmayan ve bu konuda muhakeme becerisi yüksek olmayan bireylerin, gençlikte, yetişkinlikte ya da yaşlılık döneminde karşı karşıya kalacakları ekonomik zorlukları, problemleri daha karmaşık ve tedirginlik verici bulmaları olasıdır (Hayta & Akhan, 2014: 209). Ekonomik olguların henüz erken yaşlarda öğrenilmesi gerekliliğini savunan araştırmacılara göre, bireylerde belli dönemler içerisinde edinilen eğilimlerin, ileriki dönemlerde kalıcı tutumlar ve davranışlar geliştirmek hususunda büyük bir önemi bulunmaktadır. Bu sebeple erken dönemlerden itibaren ekonomik konularda alınan eğitimlerin, bireylerin daha iyi tüketiciler, üreticiler, karar vericiler, girişimciler veya seçmenler olmaları konusunda önem taşıdığı savunulmaktadır (Melendez vd., 2000; Yıldırım & Öztürk, 2017: 9).

Türkiye’de genç nüfusun fazla olduğu düşünüldüğünde, bu nüfusun bu konuda sahip olduğu farkındalık ve olumlu tutum ve davranışların, kendi bütçe ve finansal durumları üzerinde refah arttırıcı bir etki yapmasının yanı sıra, makro düzeyde topluma ve ülkeye önemli kazanımları sağlaması mümkün olabilecektir (Barış, 2016: 20).

Literatürde ekonomi okuryazarlığı konusuna odaklanarak üniversite öğrencileri bağlamında bu konuyu ele alan araştırmalar (Gerek ve Kurt, 2008; Koshal vd., 2008; Yasmin vd., 2014; Şantaş & Demirgil, 2015; Ünal vd., 2015; Dilek vd., 2016; Barış & Şeker, 2017; Dilek vd., 2019; Özgür Güler & Veysikarani, 2019; Bingöl ve Ayhan, 2020; Gök, 2020; Suratno & Narmaditya, 2021) yer almaktadır. Bu araştırmaların farklı bağlamlarda elde ettikleri sonuçlar, ekonomi okuryazarlığı olgusunun gelişiminde önem arz etmektedir. Ancak bütçeleme davranışını ele alan ve özellikle ekonomi okuryazarlığı ile ilişkili olarak inceleyen araştırmaların sınırlılığı bulunduğu görülmektedir. Bu araştırmamızın temel motivasyonunu ve katkısını literatürdeki bu eksikliği gidermek oluşturmaktadır. Araştırmada, literatürden farklı olarak üniversite öğrencileri çerçevesinde bir ilişkisel tarama kapsamında ekonomi okuryazarlığı bütçeleme davranışı ile birlikte ele alınmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular ve sonuçların katkı sağlaması beklenmektedir.

2.2. Araştırmamızın Problemleri ve Hipotezleri

Araştırmamızın problemleri, ele alınan ekonomi okuryazarlığı ve bütçeleme davranışı değişkenlerinin düzeyine, bu değişkenler arasındaki ilişkiye ve bu değişkenler bakımından demografik özelliklerin ve ekonomik-finansal alışkanlıkların anlamlı farklılıklar gösterip göstermediğine ilişkindir. Bu bağlamda araştırma problemlerini şu şekilde ifade etmek mümkündür:

- Lisans öğrencilerinin ekonomi okuryazarlığı düzeyi nedir?
- Lisans öğrencilerinin bütçeleme davranışı düzeyi nedir?
- Lisans öğrencilerinin ekonomi okuryazarlığı düzeyi ile bütçeleme davranışı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

- Lisans öğrencilerinin ekonomi okuryazarlığı bakımından demografik özellikler istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterir mi?
- Lisans öğrencilerinin ekonomi okuryazarlığı bakımından ekonomik-finansal alışkanlıklar istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterir mi?
- Lisans öğrencilerinin bütçeleme davranışı bakımından demografik özellikler istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterir mi?
- Lisans öğrencilerinin bütçeleme davranışı bakımından ekonomik-finansal alışkanlıklar istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterir mi?

Bu araştırma problemleri doğrultusunda oluşturulan ilişki modelinde ekonomi okuryazarlığı bağımsız, bütçeleme davranışı bağımlı değişken olarak ele alınmıştır. Bu kapsamda oluşturulan temel hipotez ise şu şekildedir:

H₁, Lisans öğrencilerinin ekonomi okuryazarlığı düzeyi ile bütçeleme davranışı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

2.3. Veri Toplama Yöntemi

Nicel araştırma çerçevesinde veri toplama yöntemi yüz yüze anket yöntemine dayandırılmıştır. Bu amaç doğrultusunda oluşturulan anket formunda kişisel bilgilere ilişkin sorular ile ekonomi okuryazarlığı ölçeği ve bütçeleme davranışı ölçeğinin ifadeleri yer almıştır. Katılımcı öğrencilerden alınan gönüllü onamlar doğrultusunda yapılan anket uygulaması, 15.11.2019-15.12.2019 tarihleri arasında tamamlanmıştır.

Araştırmanın ekonomi okuryazarlığı ölçeği Gerek & Kurt (2011) tarafından geliştirilen ölçeğin ekonomi bilgisi boyutunda yer alan ifadelerden oluşmaktadır. Ölçekte toplam 13 ifade yer almaktadır. Her bir ifadeye katılma derecesinin belirlenmesine yönelik 1 en az, 5 en çok olmak üzere 5’li Likert türü seçeneklerden yararlanılmıştır. Ölçeği oluşturan ifadelerle ilişkin olarak yapılan güvenilirlik testinde iç tutarlılık katsayısının $\alpha=0.889$ olduğu tespit edilmiştir ve buradan ölçeğin güvenilir olduğu anlaşılmaktadır.

Son altı ay içerisindeki bütçeleme davranışları ile ilgili Barış (2016) tarafından geliştirilen ve yine 5’li Likert ölçeği ile değerlendirilen ifadeler yer almaktadır. Ölçek toplam 12 ifadeden oluşmaktadır ve seçenekler “hiçbir zaman”, “nadiren”, “bazen”, “genellikle”, “her zaman” biçiminde sıralanmıştır. Ölçeğin 11 numaralı ifadesi emekliliğin içerdiğinden ve dolayısıyla öğrencilere uygun olmadığından dahil edilmemiştir. Dolayısıyla bu çalışmada bu ölçeğin 11 ifadesine yer verilmiştir. Ölçekte bulunan 6 ve 7 numaraları ifadeler ters kodlanmıştır. Bu surette ölçek için yapılan güvenilirlik analizinde iç tutarlılık katsayısının $\alpha=0.736$ olduğu tespit edilmiştir ve ölçeğin de yeterli düzeyde güvenilirliğe sahip olduğunu söylemek mümkündür.

2.4. Evren ve Örneklem

Araştırma Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İsabeyli yerleşkesi lisans öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı’ndan alınan verilere göre, 2019-2020 eğitim-öğretim yılı (22.10.2019 itibarıyla) Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi’nde yer alan Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri, İktisat, İşletme, Kamu Yönetimi, Maliye, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Sosyal Hizmet Uluslararası, İlişkiler Uluslararası İlişkiler (İngilizce), Uluslararası Ticaret ve Finans, Uluslararası Ticaret ve Finansman lisans programlarında normal öğretim 3440, ikinci öğretim 2322 olmak üzere toplam 5762 öğrenci bulunmaktadır. Bu sayı araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Ancak bu evrenin tamamına erişmek olanaklı ve diğer yandan da istatistiksel açıdan gerekli olmadığından örnekleme yöntemine başvurulmuştur.

Kolayda örnekleme yöntemine dayalı olarak yapılan örneklem hesaplamasında %95 güven düzeyi ve 5 güven aralığında bu evren içerisinde 360 örnekleme ulaşılması gerektiği anlaşılmıştır. Buna dayalı olarak normal ve ikinci öğretim tüm bölüm öğrencilerini içerek bir biçimde 720 anket formu dağıtılmış, yapılan çalışmaya ilişkin bilgi sunularak katılımın tamamen gönüllü esasına dayalı olduğu aktarılmıştır. Geri dönüş sağlanmış olan 441 anket formundan 49’unun sağlıklı bir biçimde doldurulmadığı anlaşılmıştır.

ve araştırmaya dahil edilmemiştir. Böylece araştırmanın verilerini 392 öğrenciden alınan yanıtlar oluşturmuştur.

2.5. Veri Analiz Yöntemi

Araştırmada anket yöntemine dayalı olarak elde edilen veriler, SPSS 24 istatistik yazılımında kodlanmış ve çözümlenmiştir. İlk etapta güvenilirlik, normal dağılım ve Kaiser Meyer Olkin (KMO) analizleri gerçekleştirilmiştir. Verilerin güvenilir ve tutarlı olduğu, normal dağılım gösterdiği anlaşılmış, bu kapsamda parametrik fark testleri gerçekleştirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemleri olarak frekans, yüzde, ortalama, standart sapma verileri kullanılmıştır. Ekonomi okuryazarlığı düzeyi ile bütçeleme davranışı arasındaki ilişkiye yönelik olarak korelasyon ve regresyon analizleri gerçekleştirilmiştir.

3. ARAŞTIRMA BULGULARI

3.1. İç Tutarlılık ve Normal Dağılım

Araştırma ölçeklerinin güvenilirliğini (iç tutarlılığını), erişilen örneklemin ölçüm için gereken yeterliliğini ve normal dağılımını gösteren testler gerçekleştirilmiş olup, elde edilen katsayılar Tablo 1’de özetlenmiştir.

Tablo 1. Araştırma Ölçeklerinin İç Tutarlılık ve Normal Dağılım Verileri

Ölçek	α	KMO	Çarpıklık/Basıklık
Ekonomi Okuryazarlığı	,889	,889	-,535/364
Bütçeleme Davranışı	,736	,700	,101/-,186

Tablo 1’de yer alan katsayılar incelendiğinde, Cronbach’s Alpha (α) katsayıları bakımından ölçeklerin güvenilir düzeyde bulunduğunu söylemek mümkündür. KMO değerleri, örneklemin ölçün yeterliliği bulunduğuna işaret etmektedir. Çarpıklık ve basıklık katsayıları ise ölçekler çerçevesinde elde edilen verilerin normal dağılım sergilediğini göstermektedir. Bu surette analizlere geçilmiş ve parametrik analizler gerçekleştirilmiştir. Analizlerde ilk olarak frekans analizleri ve betimleyici istatistiklere yer verilmiştir.

3.2. Frekans Analizi ve Betimleyici İstatistikler

Araştırmanın verilerini oluşturan lisans öğrencilerinin demografik özellikler bakımından frekans ve yüzdeler dağılımları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Katılımcıların Demografik Profili

Demografik Özellik	f	%
Cinsiyet		
Erkek	190	48,5
Kadın	202	51,5
Sınıf		
1. Sınıf	80	20,4
2. Sınıf	82	20,9
3. Sınıf	119	30,4
4. Sınıf	111	28,3
Aile Gelir Durumu		
2020 TL veya altı	86	21,9
2020-5000 TL	199	50,8
5001 TL ve üzeri	107	27,3

Tablo 2’de görüldüğü üzere, örnekleme oluşturan lisans öğrencileri içerisinde erkekler 190 (%48,5), kadınlar 202 (%51,5) dağılıma sahip olmuşlardır. Sınıf düzeyi bakımından 1. sınıf 80 (%20,4), 2. sınıf 82 (%20,9), 3. sınıf 119 (%30,4) ve 4. sınıf öğrencisi 111 (%28,3) kişi yer almıştır. Ailenin gelir durumu bakımından 2020 TL veya altında 86 (%21,9), 2020-5000 TL düzeyinde 199 (%50,8), 5001 TL ve üzerinde ise 107 (%27,3) katılımcı yer almıştır. Katılımcı öğrencilerin online bankacılık kullanımı, kredi kartı kullanımı, finansal yönetim becerisi ve ekonomi haber ve gelişme takibi üzere ekonomi ve

finansal alışkanlıklarını tespit etmek üzere yönlendirilen sorulara alınan yanıtların dağılımı ise Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Ekonomik-Finansal Alışkanlıkları

Online Bankacılık Kullanımı	f	%
Evet	357	91,1
Hayır	35	8,9
Kredi Kartı Kullanımı	f	%
Evet	223	56,9
Hayır	169	43,1
Finansal Yönetim Başarısı	f	%
Oldukça başarılı	108	27,6
Başarısız	65	16,6
Orta düzeyde başarılı	219	55,9
Ekonomi Haberleri ve Gelişmeleri Takip	f	%
Her gün	71	18,1
Haftada birkaç kez	144	36,7
Nadiren	141	36,0
Hiç	36	9,2

Tablo 3'te yer alan bilgiler ışığında online bankacılık kullanan 357 (%91,1) kullanmayan 35 (%8,9) katılımcı öğrencinin bulunduğu anlaşılmaktadır. Kredi kartı kullanan 223 (%56,9), kullanmayan 169 (%43,1) kişi olmuştur. Finansal yönetim başarısı bakımından kendisini oldukça başarılı bulan 108 (%27,6), başarısız bulan 65 (%16,6) ve orta düzeyde başarılı bulan 219 (%55,9) öğrenci dağılımı olmuştur. Ekonomi ile ilgili haberleri ve gelişmeleri takip bakımından her gün takip ettiğini aktaran 71 (%18,1), haftada birkaç kez takip eden 144 (%36,7) nadiren takip eden 141 (%36,0), hiç takip etmediğini aktaran 36 (%9,2) katılımcı öğrenci söz konusudur.

Araştırma ölçeklerinde yer alan ifadelerle alınan yanıtlar itibarıyla ortaya çıkan tanımlayıcı istatistiklere ilişkin bir özet Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Araştırma Ölçeklerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Ölçek	n	Minimum	Maksimum	Ortalama	Std. Sapma	Varyans
Ekonomi Okuryazarlığı	392	1,15	5,00	3,3699	,70866	,502
Bütçeleme Davranışı	392	1,45	4,91	3,3692	,63406	,402

Ölçeklerde alınan yanıtlar itibarıyla her iki ölçeğin de ortalaması 3,36 düzeyinde gerçekleşmiştir. Her iki ölçek için de orta düzey ortalamaların söz konusu olduğunu söylemek mümkündür. Ekonomi okuryazarlığında minimum 1,15, maksimum 5 yanıt ortalaması görülmektedir. Standart sapma ,70866 iken varyans ,502 düzeyinde gerçekleşmiştir. Bütçeleme davranışında 1,45 minimum 4,91 maksimum yanıt ortalaması söz konusudur. Standart sapma ,63406 iken varyansın ,402 düzeyinde olduğu anlaşılmıştır.

3.3. Fark Testleri

Araştırma ölçekleri bakımından katılımcı öğrencilerin sahip oldukları demografik özellikler ve ekonomik-finansal alışkanlıklarına ilişkin olarak parametrik fark testleri gerçekleştirilmiştir. İki sınıflı özellikler için t-testi, ikiden fazla sınıf içeren özellikler için One-Way-Anova testinden yararlanılmıştır. Anova testlerinde ortaya çıkan sınıflar arası farklılıkların tespitinde, Post Hoc testleri çerçevesinde Tukey ve Scheffe testlerinin sonuçları incelenmiştir. Buna göre gerçekleştirilen fark testlerinde elde edilen bulgular aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 5. Cinsiyet T-Testi

Ölçek	Cinsiyet	n	Ort.	S.S	t	p
Ekonomi Okuryazarlığı	Erkek	190	3,4745	,70888	2,860	,004*
	Kadın	202	3,2715	,69594	2,858	
Bütçeleme Davranışı	Erkek	190	3,4344	,67536	1,983	,048*
	Kadın	202	3,3078	,58769	1,975	

*p<=0,05 düzeyinde istatistiksel anlamlı farklılık

Tablo 5'te cinsiyete ilişkin olarak gerçekleştirilen t-testi sonuçları yer almaktadır. Buna göre cinsiyet, ekonomi okuryazarlığı ($p=,004$) ve bütçeleme davranışı ($p=,048$) değişkenleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık sergilemiştir. Ortalama değerler incelendiğinde bu farklılığın erkek öğrenciler lehine olduğu görülmektedir. Diğer bir ifade ile, erkek öğrencilerin ortalamaları daha yüksek olmuş; ekonomi okuryazarlığı ve bütçeleme davranışları daha yüksek olmuştur.

Tablo 6. Sınıf Düzeyi Anova Testi

Ölçek	Sınıf Düzeyi	n	Ort.	S.S	F	p	Fark
Ekonomi Okuryazarlığı	1. Sınıf	80	2,9250	,86050	21,669	,000*	1. sınıf-4. sınıf
	2. Sınıf	82	3,2720	,74346			
	3. Sınıf	119	3,4441	,48438			
	4. Sınıf	111	3,6833	,58175			
Bütçeleme Davranışı	1. Sınıf	80	3,0898	,61649	16,333	,000*	1. sınıf-4. sınıf
	2. Sınıf	82	3,1530	,56527			
	3. Sınıf	119	3,4958	,53269			
	4. Sınıf	111	3,5946	,67540			

* $p \leq 0,05$ düzeyinde istatistiksel anlamlı farklılık

Katılımcı öğrencilerin sınıf düzeyi ele alındığında, ekonomi okuryazarlığı ($p=,000$) ve bütçeleme davranışı ($p=,000$) bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunduğunu gözlemlemek mümkündür. Ortaya çıkan bu fark, 1. sınıflar ile 4. sınıflar arasında gerçekleşmiştir. 1. sınıftaki öğrencilerin ortalamaları her iki ölçekte de düşük olurken, 4. sınıf öğrencilerinin ortalamaları her iki ölçekte de yüksek olmuş ve anlamlı ölçüde ayrılmıştır. Ayrıca sınıf düzeyi yükseldikçe ortalamaların yükseldiği anlaşılmaktadır.

Tablo 7. Aile Geliri Anova Testi

Ölçek	Aile Geliri	n	Ort.	S.S	F	p	Fark
Ekonomi Okuryazarlığı	2020 TL veya altı	86	3,2719	,66462	2,055	,130	-
	2020-5000 TL	199	3,3556	,68621			
	5001 TL ve üzeri	107	3,4752	,77414			
Bütçeleme Davranışı	2020 TL veya altı	86	3,3732	,70487	,082	,922	-
	2020-5000 TL	199	3,3787	,58209			
	5001 TL ve üzeri	107	3,3483	,67159			

Katılımcı öğrencilerin aile geliri ele alındığında her iki ölçek açısından da anlamlı bir farklılığın bulunmadığı görülmektedir. Diğer bir ifade ile ailenin geliri, öğrencinin ekonomi okuryazarlığı ve bütçeleme davranışı üzerinde anlamlı bir belirleyici faktör olmamıştır.

Tablo 8. Online Bankacılık Kullanımı T-Testi

Ölçek	Online Bankacılık	n	Ort.	S.S	t	p
Ekonomi Okuryazarlığı	Kullanıyor	357	3,3952	,71536	2,267	,024*
	Kullanmıyor	35	3,1121	,58474	2,675	
Bütçeleme Davranışı	Kullanıyor	357	3,3738	,64925	,460	,646
	Kullanmıyor	35	3,3221	,45526	,614	

* $p \leq 0,05$ düzeyinde istatistiksel anlamlı farklılık

Online bankacılık kullanımı incelendiğinde ekonomi okuryazarlığı bakımından anlamlı ($p=,024$) bir farklılık görülürken, bütçeleme davranışı açısından anlamlı bir farklılık oluşmamıştır. Ekonomi okuryazarlığında gerçekleşen farklılık, online bankacılık kullananların lehine olmuş ve bu grubun ortalamaları yüksek düzeyde gerçekleşmiştir.

Tablo 9. Kredi Kartı Kullanımı T-Testi

Ölçek	Kredi Kartı	n	Ort.	S.S	t	p
Ekonomi Okuryazarlığı	Kullanıyor	223	3,3781	,74253	,262	,794
	Kullanmıyor	169	3,3591	,66335	,266	
Bütçeleme Davranışı	Kullanıyor	223	3,2939	,62735	-2,722	,007*
	Kullanmıyor	169	3,4685	,63101	-2,720	

* $p \leq 0,05$ düzeyinde istatistiksel anlamlı farklılık

Kredi kartı kullanımını ele alındığında, ekonomi okuryazarlığı bakımından istatistiksel olarak anlamlı olmadığı, fakat bütçeleme davranışı bakımından istatistiksel olarak anlamlı ölçüde ($p=,007$) farklılık sergilediği anlaşılmaktadır. Bu noktada kredi kartı kullananlara kıyasla, kullanmadığını belirten katılımcı öğrencilerin ortalaması yüksek olmuştur. Diğer bir ifade ile kredi kartı kullandığını belirten öğrencilerin bütçeleme davranışları daha düşüktür.

Tablo 10. Finansal Yönetim Başarısı Anova Testi

Ölçek	Finansal Yönetim Başarısı	n	Ort.	S.S	F	p	Fark
Ekonomi Okuryazarlığı	Oldukça başarılı	108	3,4922	,73594	5,237	,006*	Oldukça başarılı-başarısız
	Başarısız	65	3,1373	,91052			
	Orda düzeyde başarılı	219	3,3786	,60654			
Bütçeleme Davranışı	Oldukça başarılı	108	3,5421	,57063	22,768	,000*	Oldukça başarılı-başarısız
	Başarısız	65	2,9259	,69882			
	Orda düzeyde başarılı	219	3,4155	,58508			

Katılımcı öğrencilerin finansal yönetim konusunda kendilerini ne düzeyde başarılı buldukları sorulduğunda, alınan yanıtlar itibarıyla ekonomi okuryazarlığı ($p=,006$) ve bütçeleme davranışı ($p=,000$) ölçeklerinin her ikisinde de anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir. Burada doğan farklılık, kendisini oldukça başarılı gören öğrenciler ve başarısız gören öğrenciler arasında olmuştur. Oldukça başarılı olduğunu düşünen öğrencilerin her iki ölçekte de ortalamaları yüksek düzeyde olmuştur.

Tablo 11. Ekonomi Haberleri ve Gelişmeleri Takip Anova Testi

Ölçek	Haber ve Gelişmeleri Takip	n	Ort.	S.S	F	p	Fark
Ekonomi Okuryazarlığı	Her gün	71	3,7898	,57269	39,470	,000*	Her gün-Hiç
	Haftada birkaç kez	144	3,5668	,54261			
	Nadiren	141	3,1533	,67722			
	Hiç	36	2,6026	,77786			
Bütçeleme Davranışı	Her gün	71	3,6697	,59578	23,794	,000*	Her gün-Hiç
	Haftada birkaç kez	144	3,5133	,61295			
	Nadiren	141	3,2166	,54509			
	Hiç	36	2,7980	,59993			

Son olarak katılımcı öğrencilerin ekonomi haberlerini ve gelişmeleri takip etme davranışı analiz edildiğinde ekonomi okuryazarlığı ($p=,000$) ve bütçeleme davranışı ($p=,000$) ölçeklerinin ikisinde de istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunduğu tespit edilmiştir. Takip etme sıklığı arttıkça her iki ölçekte de ortalamaların arttığı görülmekle beraber, ortaya çıkan istatistiksel anlamlı farklılığın her gün takip edenlerle hiç takip etmeyenler arasında gerçekleştiği görülmektedir.

3.4. Ekonomi Okuryazarlığı ile Bütçeleme Davranışı Arasındaki İlişki

Araştırmanın değişkenlerini oluşturan ekonomi okuryazarlığı ile bütçeleme davranışı arasındaki ilişkilerin tespitine ilişkin olarak ilk önce ilişkinin yönünü ve gücünü temsil eden korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir. Çift kuyruk anlamlılık düzeyinde Pearson korelasyon katsayıları değerlendirilmiştir. Yapılan analizin sonucu Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12. Korelasyon Analizi

Ölçek	Ekonomi Okuryazarlığı	Bütçeleme Davranışı
Ekonomi Okuryazarlığı	1	,465** p=,000
Bütçeleme Davranışı	,465** p=,000	1

** 0,01 düzeyinde anlamlı korelasyon (çift kuyruk)

Korelasyon analizinin sonuçlarını yansıtan Tablo 12 değerlendirildiğinde, ekonomi okuryazarlığı ile bütçeleme davranışı arasında ,465 düzeyinde anlamlı, pozitif doğrusal bir ilişkinin bulunduğu görülmektedir. Bu sonuç, her iki değişkenin doğrusal bir biçimde hareket ettiğini göstermektedir. Diğer

bir ifade ile ekonomi okuryazarlığının artışı ile bütçeleme davranışının artışı söz konusu olabilmektedir. Ortaya çıkan bu ilişkinin gücünün orta düzeyde olduğunu söylemek mümkündür.

İki değişken arasındaki korelasyonun mevcudiyetinin anlaşılmasının ardından, ekonomi okuryazarlığının bütçeleme davranışındaki bir birim değişimin ne kadarlık kısmını açıkladığının ortaya konulmasına ilişkin olarak enter metodu ile basit doğrusal regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Oluşturulan regresyon modelinde ekonomi okuryazarlığı bağımsız değişken, bütçeleme davranışı bağımsız değişken olarak ele alınmıştır. Buna göre yapılan basit doğrusal regresyon analizinin sonucunda elde edilen bulgular Tablo 13'te gösterilmiştir.

Tablo 13. Regresyon Analizi

Model	Beta	Standart Hata	Standart Beta	t	R ²	p
(Sabit)	1,967	,138		14,242		
Ekonomi Okuryazarlığı	,416	,040	,465	10,375	,216	,000*

Bağımlı Değişken: Bütçeleme Davranışı

Tablo 13'te yer alan regresyon analizi sonuçları değerlendirildiğinde, oluşturulan regresyon modelinin anlamlı (p=,000) olduğu görülmektedir. Ekonomi okuryazarlığı, bütçeleme davranışındaki değişimin %21,6'lık bir payını kendi başına açıklayabilmektedir (t=14,242; 10,375; R²= 216). Diğer bir ifade ile araştırmanın örneklemini oluşturan katılımcı öğrenciler bağlamında, öğrencilerin bütçeleme davranışının %21,6'lık bir kısmı ekonomi okuryazarlığı tarafından yordanmaktadır. Korelasyon analizi ile birlikte değerlendirildiğinde ortaya çıkan bu sonuç, çalışmada bu iki değişken arasındaki ilişkiye yönelik olarak ortaya atılmış olan **H₁** hipotezinin **destek bulduğunu** aktarmayı mümkün kılmaktadır.

SONUÇ

Ekonomi okuryazarlığı, sınırsız olan insan ihtiyaçlarını sınırlı olan kaynaklar ile giderme uğraşısı içerisinde bulunan bireylerin kararlar alma sürecinde muhakeme yapma ve etkin karar verebilme becerisini ifade etmektedir. Ekonomi okuryazarlığı konusunda başarılı olan bir bireyin vereceği isabetli ve etkin ekonomik ve finansal kararlar ile bireysel refahın ve aynı zamanda toplumsal refahın artırılması mümkün olabilecektir (Barış & Şeker, 2017: 79).

Zira literatürde genel olarak ekonomi okuryazarlığının yüksek düzeyde olduğu bireylerin ekonomi alanında verdikleri kararların daha rasyonel olduğu, finansal hususlarda daha doğru kararlar verdiklerine dikkat çekilmektedir. Bu bağlamda gelecek dönemlerin tüketici, yatırımcısı olan genç bireylerin ekonomi okuryazarlığı ve bütçeleme gibi alanlarda düzeylerinin geliştirilmesinin önemli olduğu açıktır (Bingöl ve Ayhan, 2020: 25).

Ancak birçok ülkede yapılan çalışmalar, tüketicilerin finansal ürünler ve uygulamalar hakkında yetersiz bilgi sahibi olduğunu göstermektedir. Birçok genç ve yaşlı insanın tasarruf ve yatırım kararları vermek için gereken en temel ekonomik kavramlara bile yabancı olduğu; tasarruf, emeklilik planlaması, sosyal güvenlik, faizler, krediler, ipotek ve diğer kararlar için ciddi etkileri olan temel ekonomik ve finansal kavramlar hakkında yetersiz bilgiye sahip olduğu ortaya konulmuştur (Lusardi & Mitchell, 2007: 43). Bu açıdan ekonomi okuryazarlığı ve bütçeleme gibi önemli ekonomik ve finansal göstergelerin farklı bağlamlarda ve farklı faktörler ışığında değerlendirildiği araştırmaların elde ettiği bulgular önem taşımaktadır.

Bu çalışmada temel olarak ekonomi okuryazarlığı ve bütçeleme davranışı düzeylerinin belirlenmesi ve bu iki değişken arasındaki ilişkilerin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada ayrıca ele alınan bu değişkenler bağlamında katılımcı öğrencilerin demografik özellikleri ve ekonomik-finansal alışkanlıklarının farklılaşma durumunun istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığının analiz edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, bir nicel araştırma çerçevesinde yüz yüze anket yöntemine dayalı olarak 392 Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi lisans öğrencisinden veri elde edilmiş ve SPSS 24 istatistik paket programında analiz edilmiştir. Yapılan analizler ışığında elde edilen bulgulardan yola çıkılarak erişilen belli başlı sonuçları şu şekilde özetlemek mümkündür:

Katılımcı öğrencilerden sahip oldukları ekonomik-finansal alışkanlıklara yönelik olarak alınan yanıtlara göre öğrencilerin yaklaşık %90'ının online bankacılık hizmetlerini kullandığı, yarısından fazlasının ise kredi kartını aktif olarak kullandıkları anlaşılmıştır. Öğrencilerin yaklaşık olarak yarısı finansal yönetim başarısı bakımından kendisini orta düzeyde başarılı olarak görmektedir. Öğrencilerin çoğunluğu ekonomi ile ilgili haberleri ve gelişmeleri haftada birkaç kez ya da daha seyrek bir biçimde takip etmektedir.

Katılımcı öğrencilerin ekonomi okuryazarlığı ve bütçeleme davranışı ortalamaları 3,36 düzeyinde gerçekleşmiştir ve 5'li Likert esasına dayalı olan bu ölçeklerin 5 üzerinden değerlendirildiğinde, ortalamaların orta düzeyde olduğunu söylemek mümkündür. Araştırmada elde edilen bu bulgu literatürdeki bazı araştırmalar ile benzerlik taşımaktadır. Örneğin Gerek ve Kurt (2008) tarafından Anadolu Üniversitesi lisans öğrencileri ile gerçekleştirilen araştırmada orta düzeyde ekonomi okuryazarlığının söz konusu olduğu sonucuna erişilmiştir. Şantaş & Demirgil (2015), bir devlet üniversitesinde gerçekleştirdikleri araştırmada öğrencilerin orta düzeyde ekonomi okuryazarı olduğunu tespit etmiştir. Barış & Şeker (2017) tarafından Amasya Üniversitesi lisans öğrencileri ile yürütülen araştırmada orta düzeyde ekonomi okuryazarlığı bulunduğu tespit edilmiştir. Kutlu'nun (2019), Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü Öğrencileri ile gerçekleştirdiği araştırmada da orta düzeyde ekonomi bilgisinin bulunduğu ortaya konulmuştur.

Demografik özellikler araştırma değişkenleri bakımından incelendiğinde, cinsiyet, ekonomi yazarlığı ve bütçeleme davranışı değişkenleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği anlaşılmış, erkek öğrencilerin ortalamaları daha yüksek olmuştur. Bu durum, erkeklerin genel olarak ekonomi ve bütçeleme eğilimlerinin daha fazla olduğuna işaret etmektedir. Şantaş & Demirgil'in (2015) bir devlet üniversitesinin iktisadi ve idari bilimler fakültesinde yürütmüş olduğu araştırmada erkek öğrencilerin anlamlı ölçüde daha yüksek ekonomi bilgisine sahip oldukları görülmüştür. Barış & Şeker'in (2017) eriştiği sonuçlar, bu araştırmada kullanılan ekonomi okuryazarlığının ekonomi bilgisi boyutunda erkek öğrencilerin ortalamalarının, kız öğrencilerin puan ortalamalarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bingöl ve Ayhan (2020) tarafından Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi öğrencileri ile gerçekleştirilen araştırmada da erkeklerin ekonomi bilgisi daha yüksektir. Özgür Güler & Veysikarani'nin (2019) Çukurova Üniversitesi öğrencileri bağlamında yaptıkları araştırmada benzer bir sonuca erişilmiş ve erkeklerin ekonomi bilgisini daha yüksek olduğu ortaya konulmuştur. Ancak bütçeleme davranışı açısından Aydoğan (2020) tarafından yapılan araştırmada kadınların bütçe planlama hususunda erkeklere göre daha bilinçli oldukları tespit edilmiştir. Ancak bu araştırma öğrenciler örnekleminde değil, tüketiciler genelinde yapılmıştır.

1. sınıftaki öğrencilerin ortalamaları her iki ölçekte de düşük olurken, 4. sınıf öğrencilerinin ortalamaları her iki ölçekte de yüksek olmuştur. Diğer bir ifade ile öğrencilerin sınıf düzeyleri yükseldikçe ortalamalar yükselmiştir. Bu durum, öğrencilerin lisans öğreniminin her kademesinde ekonomi okuryazarlığı ve bütçeleme davranışı bakımından olumlu tutum ve davranışlar kazandığına işaret etmektedir. Bu noktada öğrencilerin zaman içerisinde farkındalık kazandıklarını söylemek mümkün olmakla beraber, bu durum iktisadi ve idari bilimler fakültesinde yer verilen ekonomi ve finansla ilgili derslerin bu hususta önemli olabileceğini düşündürmektedir. Şantaş & Demirgil (2015) benzer şekilde 4. sınıftaki öğrencilerin 1. sınıftaki öğrencilere göre ekonomik ve finansal gelişmeler hususunda daha ilgili olduklarını, her gün gelişmeleri takip ettiğini aktaran öğrencilerin anlamlı farklılık sergilediğini saptamıştır. Kutlu'nun (2019) eriştiği bulgular da 4. Sınıfların daha yüksek ekonomi bilgisi olduğunu göstermiştir.

Online bankacılık uygulamalarını kullanan öğrencilerin ekonomi okuryazarlığı daha yüksekken, kredi kartı kullanan öğrencilerin ise bütçeleme davranışları daha düşüktür. Bu durum, ekonomi okuryazarlığının daha fazla olduğu öğrencilerin online bankacılık gibi dijital finansal yeniliklere daha açık olduğunu düşündürmektedir. Ayrıca bütçeleme hususunda daha özenli olan öğrencilerin kredi kartı kullanmamayı tercih ettiği çıkarımı yapmak mümkün görülmektedir. Bu araştırmanın elde ettiği sonuçların aksine literatürde kredi kartı kullanımı ile bütçeleme davranışını inceleyen bir araştırmada Kutlu'nun (2019) kredi kartının anlamlı farklılık sergilemediğini ortaya koymuştur. Benzer şekilde Aydoğan (2020) da bu faktörün anlamlı olmadığı sonucuna erişmiştir. Ancak bu araştırmanın yukarıda da işaret edildiği gibi öğrenciler özelinde değil tüketiciler bağlamında yapılmış olduğunu belirtmek gerekmektedir.

Finansal yönetim konusunda kendisini oldukça başarılı olarak gören öğrencilerin her iki ölçekte de ortalamaları yüksek düzeyde olmuştur. Ortaya çıkan bu sonuç, ekonomi okuryazarlığı ve bütçeleme davranışının öğrencilerde önemli farkındalık yaratarak finansal ve ekonomik güven aşıladığını düşündürmektedir. Ayrıca ekonomi haberlerini ve gelişmeleri takip etme sıklığı arttıkça hem ekonomi okuryazarlığı ve bütçeleme davranışının düzeyinin yükseldiği görülmüştür. Bu sonuç, ekonomi ve finansla ilgili gelişmelere ilgi duyan ve bunları takip eden öğrencilerin farkındalıklarının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, Özgür Güler & Veysikarani'nin (2019) eriştiği sonucu destekler yöndedir.

Katılımcı öğrenciler bağlamında ekonomi okuryazarlığı ile bütçeleme davranışı arasındaki ilişkiye yönelik olarak gerçekleştirilen korelasyon analizi sonucunda, bu iki değişken arasında ,465 düzeyinde pozitif doğrusal orta güçlü olarak ifade edilebilecek bir ilişkinin yer aldığı görülmüştür. Ayrıca regresyon analizinde ekonomi okuryazarlığının, bütçeleme davranışının %21,6'lık bir kısmını yordadığı görülmüştür. Bu çalışmada elde edilen bu bulgular, ekonomi okuryazarlığının düzeyinin yükselmesiyle beraber bütçeleme davranışının da pozitif biçimde eğilim gösterebileceğini ortaya koymaktadır. Bu durum da öğrenciler bağlamında ekonomi okuryazarlığının finansal yönetim bakımından önemini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla öğrencilerin ekonomi okuryazarlığının geliştirilmesinin, etkin ve başarılı finansal kararlar, tutum ve davranışlar geliştirmek bakımından önemli olduğu çıkarımında bulunmak yanlış olmayacaktır. Bu bakımdan, sınıf düzeyinin artması ile beraber her iki araştırma değişkeninde de önemli artışlar olduğu göz önüne alındığında, öğrencilerin lisans öğreniminde gördüğü ekonomi ve finans derslerinin günlük yaşamdaki alışkanlıklarına olumlu sirayet ettiğini ileri sürmek mümkün görülmektedir. Bu durum, gençlerde farkındalığın artması, olumlu tutum ve davranışların geliştirilmesi noktasında ekonomi ve finans öğrenimi üzerinde önemle durulması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Bu çalışmada elde edilen bulgular ve buradan hareketle yapılan değerlendirmeler Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde öğrenim gören 392 öğrenci ile sınırlıdır. Dolayısıyla lisans öğrencilerinin tamamına veya genel manada hane halkına genellemek konusunda önemli bir sınırlılık taşımaktadır. Dolayısıyla sonuçları bu bağlamda değerlendirmek gerekmektedir. Farklı örneklerde yapılacak olan araştırmaların elde edeceği sonuçlar, literatüre ve ekonomi ve finans açısından günlük yaşam pratiğine ilişkin çıkarımlar sağlamak noktasında vereceği katkı bakımından önemli olabilecektir.

KAYNAKÇA

- Acharya, P. U. (2015). Literacy in money management–A path to sustainable growth. *International Journal of Management, Innovation & Entrepreneurial Research (Ijmier)*, 1(2), 43-47.
- Akdoğan, N. (2009). *Tekdüzen muhasebe sisteminde maliyet muhasebesi uygulamaları*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Akhan, N. E. (2013). Economy literacy step by step: The alternative ways for the social studies lessons. *Adıyaman University Journal of Social Sciences Institute*, 6(14), 1-36.
- Akhan, N. E. (2015). Economic literacy levels of social studies teacher candidates. *World Journal of Education*, 5(1), 25-39.
- Alhabeeb, M. J. (1996). Teenagers' money, discretionary spending and saving. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 7, 123-132.
- Altınok, S. (2000). *İktisada giriş*. Konya: Kuzucular Yayıncılık.
- ANZ (2008). *ANZ survey of adult financial literacy in Australia*. The Social Research Centre, Melbourne, Australia. URL: https://www.anz.com/Documents/AU/Aboutanz/AN_5654_Adult_Fin_Lit_Report_08_Web_Report_full.pdf Erişim Tarihi: 21.06.2022
- Aydoğan, E. (2020). *Türkiye'de finansal okuryazarlık oranlarının incelenmesi ve finansal okuryazarlığın bütçeleme davranışı üzerine etkileri: İstanbul ili uygulaması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Bamforth, J., Jebarajakirthy, C., & Geursen, G. (2018). Understanding undergraduates' money management behaviour: A study beyond financial literacy. *International Journal of Bank Marketing*, 2017, 1-27.
- Barış, S. (2016). Finansal okuryazarlık ve bütçeleme davranışı: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *TESAM Akademi Dergisi*, 3(2), 13-38.
- Barış, S., & Şeker, H. (2017). Ekonomi okuryazarlığı: Amasya Üniversitesi'nde bir araştırma. *Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar*, 624, 79-93.
- Berber, M., & Nakiboğlu, A. (2022). Banka çalışanlarının ekonomi okuryazarlık düzeylerinin performansları üzerindeki etkisi. *Journal of History School*, 57, 1509-1538.
- Bingöl, U., & Ayhan, F. (2020). Gençlerde ekonomi okuryazarlığı düzeylerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 8(22), 5-31.
- Dilek, S., Keskingöz, H., & Nergiz, E. (2019). Ekonomi okuryazarlığının girişimcilik niyeti üzerine etkisi. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 54/1(2019), 89-107.
- Dilek, S., Küçük, O., & Eleren, A. (2016). Kastamonu Üniversitesi öğrencilerinin ekonomi okuryazarlığı. *Itobiad: Journal of the Human & Social Science Researches*, 5(7), 1865-1878.
- Durmuş, M. E., Yardımcıoğlu, F. (2018). İlahiyat öğrencileri ne kadar İslami finans okuyazarı. *Siyaset Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 167-183.
- Engelbrecht, L. (2008). Economic literacy and the war on poverty: A social work challenge? *International Journal of Social Welfare*, 17(2), 166-173.
- Jappelli, T. (2010). Economic literacy: An international comparison. *The Economic Journal*, 120(548), 429-451.
- Gençtürk, M., & Bağcı, G. (2012). Şirketlerin bütçe ve bütçe uygulamalarına genel bir bakışı: Burdur İlindeki şirketlere yönelik nitel bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 53, 49-68.
- Gerek, S., & Kurt, A. A. (2008). Economic literacy of university students: A sample from Anadolu University. *SSRN Electronic Journal*, 1, 1-32.
- Gerek, S., & Kurt, A. A. (2011). Ekonomi okuryazarlığı ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 30(1), 59-73.
- Gök, G. (2020). Ekonomi eğitiminin ekonomi okuryazarlık düzeyine etkisinin belirlenmesi üzerine bir araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 11(2), 430-447.
- Gönen, E., & Özgen, Ö. (2001). *Aile ekonomisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları.
- Gönen, E., Özgen, Ö., Babekoğlu, Y., & Hatun, U. (2001). Gençlerin tüketici davranışlarının bir model yaklaşımı ile incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(1), 137-166.
- Hayta, A. B. (2011). *Aile finans sistemi ilişkileri*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Hayta, N., & Akhan, N. E. (2014). İlköğretim sosyal bilgiler derslerinde ekonomi okuryazarlığının geliştirilmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 18(1), 205-230.
- Karyağdı, N. G. (2018). Bütçeleme ve para yönetimine ilişkin kredi kartı kullanım anlayışının öğrenciler açısından değerlendirilmesine yönelik bir çalışma: Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO örneği. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 123-142.
- Koo, M., & Fishbach, A. (2012). The small-area hypothesis: Effects of progress monitoring on goal adherence. *Journal of Consumer Research*, 39(3), 493-509.
- Koshal, R. K., Gupta, A. K., Goyal, A., & Navin Choudhary, V. (2008). Assessing economic literacy of Indian MBA students. *American Journal of Business*, 23(2), 43-52.
- Köroğlu, Ç., Kazan, H. G., & Temel, E. (2022). Covid-19 pandemi sürecinde finansal yatırım alışkanlıkları ve davranışsal finans eğilimleri. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 29(1), 1-25.

- Kutlu, A. (2019). *Finansal okuryazarlık ile bütçeleme ve tasarruf davranışı: Manisa Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü öğrencileri üzerine bir araştırma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Lusardi, A., & Mitchell, O.S. (2006). *Financial literacy and retirement preparedness: Evidence and implications for financial education*. Working Paper, Michigan Retirement Research Center, USA.
- Lusardi, A., & Mitchell, O. S. (2007). Financial literacy and retirement preparedness: Evidence and implications for financial education. *Business Economics*, 42(1), 35-44.
- Melendez, W. R., Beck, V., & Fletcher, M. (2000). *Teaching social studies in early education*. USA: Thomson Learning.
- Navickas, M., Gudaitis, T. & Krajnakova, E. (2014). Influence of financial literacy on management of personal finances in a young household. *Business: Theory and Practice*, 15(1), 32-40.
- North Central Regional Educational Laboratory (2003). *21st century skills: Economic literacy*. USA: NCREL.
- Özgür Güler, E., & Veysikarani, D. (2019). Ekonomi okuryazarlığı üzerine ampirik bir araştırma. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28(1), 126-141.
- Öztürk, E. (2014). *Finansal okuryazarlık ve para yönetimi: Süleyman Demirel Üniversitesi akademik personel üzerine bir uygulama*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Parlakkaya, R. (2004). Faaliyet tabanlı maliyetleme ortamında esnek bütçeleme ve sapma analizi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1), 229-243.
- Piprek, G., Dlamini, P., & Coetzee, G. (2004). *Financial literacy scoping study and strategy project*. Final Report. FinMark Trust, South Africa: ECIAfrica Consulting (Pty) Ltd.
- Savaş, V. F. (1998). *İktisadın tarihi*. İstanbul: Avcıol Yayın.
- Serido, J., Shim, S., & Tang, C. (2013). A developmental model of financial capability: A framework for promoting a successful transition to adulthood. *International Journal of Behavioral Development*, 37(4), 287-297.
- Shipley, C., & Shetty, S. (2008). Factors affecting economic literacy of college students: Some additional evidence. *Journal of Economics & Economic Education Research*, 9(1), 13-18.
- Singh, S., Gupta, S., Jain, S., Kabra, S., & Gupta, S. (2020). Student budgeting and spending behaviour. *International Journal of Creative Research Thoughts (IJCRT)*, 8(7), 2426-2435.
- Staubs, M. O. (2007). *Economics education: Attitudes and practices of elementary and middle grade teacher candidates*. Degree of Doctor of Philosophy in the Department of Elementary Education in the Graduate School of the University of Alabama, Alabama: Tuscaloosa, USA.
- Sundarasan, S. D. D., & Rahman, M. S. (2017). Attitude towards money: Mediation to money management. *Academy of Accounting and Financial Studies Journal*, 21(1), 80-96.
- Suratno, A. W., & Narmaditya, B. S. (2021). Family economic education, peer groups and students' entrepreneurial intention: the mediating role of economic literacy. *Heliyon*, 7(4), 1-9.
- Şantaş, F., & Demirgil, B. (2015). Ekonomi okuryazarlığı düzeyinin tespitine ilişkin bir araştırma. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 48, 46-60.
- Tomášková, H., Mohelská, H. & Němcová, Z. (2011). Issues of financial literacy education. procedia-social and behavioral sciences. *World Conference on Educational Technology Researches*, 28, 365-369.

- Ünal, S., Düğer, Y. S., & Söylemez, C. (2015). Ekonomi okuryazarlığı ve kredi kartı tutumunun rasyonel kredi kartı kullanımına etkisi: Dumlupınar Üniversitesi Tavşanlı MYO örneği. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 10(1), 31-52.
- Xiao, J. J., Chen, C., & Chen, F. (2014). Consumer financial capability and financial satisfaction. *Social Indicators Research*, 118(1), 415-432.
- Xiao, J. J., Tang, C., & Shim, S. (2009). Acting for happiness: Financial behavior and life satisfaction of college students. *Social Indicators Research*, 92(1), 53-68.
- Xu, L., & Zia, B. (2012). *Financial literacy around the world: an overview of the evidence with practical suggestions for the way forward*. World Bank Policy Research Working Paper, (6107). Washington, DC, USA: World Bank.
- Winick, D., Ford, S.M., Smith, C., Shakrani, S. & Crovo, M. (2006). *Economics framework for the 2006 national assessment of educational progress*. USA: National Assessment Governing Board U.S. Department of Education.
- Yasmin, F., Kouser, R., & Ahmad, W. (2014). Determinants of economic literacy at university level: A case of Pakistan. *Pakistan Journal of Commerce and Social Sciences (PJCSS)*, 8(3), 914-924.
- Yayar, R., & Karaca, Ö. E. (2017). Economic literacy levels of public officers in Turkey. *Pakistan Journal of Commerce and Social Sciences (PJCSS)*, 11(1), 49-65.
- Yıldırım, G., & Öztürk, C. (2017). Ekonomi okuryazarlığı ve eğitimine ilişkin alan uzmanı ve öğretmen görüşlerinin belirlenmesi. *Erciyes Journal of Education*, 1(2), 1-22.
- Zhang, Y., Sussman, A., Lyu, J., & Wang-Ly, N. (2020). Understanding the drivers of household budgeting: How consumers budget. In Jennifer Argo, Tina M. Lowrey, and Hope Jensen Schau (Eds.), *Advances in consumer research* (pp. 925-929). Duluth, MN: Association for Consumer Research.